

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Va-yiḳra

Shelomoh ben Yitshaḳ

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

ל"צ רלמל הנשמ רבחמה לעב ברה לש ודי תביתכמ סיבותכ ואצמנש מישודחו תוהגה
רוניחה רפס ווילגב

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9951

ספר החינוך מן ספר ויקרא פרשת בחקותי

לכהנים כהם כלום אבל היו נשחט בעזרה ומקריבים אימוריו וזורקים
דמו וריקה אחת כנגד היסוד ואם נפל בו מים כלל בכל מקום אבל
אסרו חכמים למוכרו בכל מקום ואפילו הוא בעל זיוו ואפילו שחוט
אסרו למוכרו גזירה שאלו נזכרו ח' ולפיכך אמרו שאין שוקלין זמנו
מנה כנגד מנה ופני שראיה כעובר וצ"ע פ"ד ד' הו"ד ל' ע"ג
אפילו כנגד מקום שאחריו לכהנים שמינו על הכהן שיתרון לשקול
זונה כנגד מנה ומה שאמרו ל' שישע"ה ד' ה"ה ששחט מותר למכור
חלבו וגידי ויעורו ועצמותיו שאלו אסרו למכור אלא בשרו כלכד ואם
היו העצמות יקרים והבליע דם הכשר לעצמות מותר וכתב הרמב"ם
ו"ל שראיה לו שמוכר מעשר לא קנה לוקח ולפיכך אין לוקח עליו

המוכר לפי שלא הועילו מעשיו כמו מוכר חרמי כהנים שלא קנה לוקח
וכמו מוכר יפת תואר שלא קנה לוקח כמו שיבאר בגמ' ע"כ
ויתר פרטי המנוה יבארו בעסקת בכורות ומסכת מיתער שני
בתחילתה (ה' בכורות פ"ו) וגוהג איסור זה בכורים ונקבות
ישראלים כהנים ולויים בכל מקום ובכל זמן ואע"פ שחכמים אסרו
לעשר כהנים כהנים ולויים בכל מקום ובכל זמן ואע"פ שחכמים אסרו
כרת שהוא שמיטת קדשים בחוץ כמו שכתבו לעיל ה"ה כדבר האסור
שעבר ועשר בזמן הזה יש בו קדושת מעשר ואם ימכרו כשום ד' יתבאר
עליו הלאו הוה שהוא לא יגאל אבל אין לוקח עליו כמו שאמרנו בסמוך
כשם הרמב"ם ו"ל:

חסל ספר ויקרא • ההלה לאל נורא •

הנני עוזני להזכירך כמה שהתנאלתי הרבה בפניו על שהרשים אשר תולאני לבי לכתוב בעצותי שאין הכונה רק לחנך הנערים ולתת אל
לכם כיום כמנות תועלת רבות גלויות לכל אדם כאשר יוכלו הכין בילדותם ועל כן קראתי שם הספר חינוך ועומק
חכמתן ורוח תועלתן אם יזכו ושיגו בהם כיוון זקתם הלא ידעת ריי שפרי נזנח אשר יש בו כמה יתרונות בסגולה וגם טוב לאכלה ואם
חכם יודע לספר בשבחי תרופותיו ואשר לא ידע בכל אלה יאמרם טוב לאוכליו וגם חלי האספר המושג אלי במתלות האויות באוטי
בני וחברי יאכלו פרי יוגדי שבעו תבואתי שאספתי אחרי הקולרים בשדה רכותי ודשתי בנודשתי ואחת שאלתי מאלה כל ימי
היותי להיות לרצון לפניו שיחתי אמלא חן בעיניו ויקח כל מידי עשע נחמתי אשר הכינתי בעניי בגלותי הוא בחסדיו יתן בלב
שומעי קולי לדון לזכות אותי ואם עשיתי זאת להזכיר שמי ולהגדיל תהלתי אלי ימי ליוונק חסד ודורש בטובתי רק בשם אל חמי
אשר לו כאוונת הלות נחסי ומודתי יתברך ויתעלה שמו חמן :

עודני להזכירך כמה שהתנאלתי הרבה בפניו על שהרשים אשר תולאני לבי לכתוב בעצותי שאין הכונה רק לחנך הנערים ולתת אל
לכם כיום כמנות תועלת רבות גלויות לכל אדם כאשר יוכלו הכין בילדותם ועל כן קראתי שם הספר חינוך ועומק
חכמתן ורוח תועלתן אם יזכו ושיגו בהם כיוון זקתם הלא ידעת ריי שפרי נזנח אשר יש בו כמה יתרונות בסגולה וגם טוב לאכלה ואם
חכם יודע לספר בשבחי תרופותיו ואשר לא ידע בכל אלה יאמרם טוב לאוכליו וגם חלי האספר המושג אלי במתלות האויות באוטי
בני וחברי יאכלו פרי יוגדי שבעו תבואתי שאספתי אחרי הקולרים בשדה רכותי ודשתי בנודשתי ואחת שאלתי מאלה כל ימי
היותי להיות לרצון לפניו שיחתי אמלא חן בעיניו ויקח כל מידי עשע נחמתי אשר הכינתי בעניי בגלותי הוא בחסדיו יתן בלב
שומעי קולי לדון לזכות אותי ואם עשיתי זאת להזכיר שמי ולהגדיל תהלתי אלי ימי ליוונק חסד ודורש בטובתי רק בשם אל חמי
אשר לו כאוונת הלות נחסי ומודתי יתברך ויתעלה שמו חמן :

גהות וחרושים שנמצאו כתובים מכתבת ידו של הרב בעל המחבר משנה למלך וצ"ל

בגמ' ספר החינוך

סיף ס"ו ל"ט כמור ואין בה חיוב מלקות • כ"ב לא ידעתי
ט"ס הדבר והר"ם בה' טהדרין מנחה בכל
הלוקח וכ"כ במגן המצות ס"ד :

פרשת יתרו

פרשת משפטים

סימן מ"ב שאין האשה קונה גבד עברי • כ"ב נוספי החסד
הוא וכדאיתא בגמ' • וינסתה לה בנקבות
כפחות וט' שנים וכת"ה סוף ה' ענדים • ואזני יוסתפק בזה
לפי שחבר כתב לקנות ס' שנים שזונה לעולם בהם תעבודו כו'
אף בנקבות שאם עברו וקנו אסור לשחררם אלא ימכרו אותם בעבד
עברי כי לדייקוה דייני למוכרו אינו רשאי דכתיב לעם נכריה"ה
לעבד עברי וכת"ה סוף ה' • ואולי כופין אותם לשחררן והדבר צריך
תלמוד ועיין לקמ"פ ראה ס' פ"א :

והם תשאל מי סגדר וכו' תשובתך שהגדר עשה וכו'
כ"ב יש לתמוה כמה שיתרן המחבר לקושי או ומה הוא
לאמרין כפרק שני כוירים דף כ"ח דבור שגזרע דמגלח דאתי
עשה דמזרע דחיי ל"ת דטור חע"ג דבכור איכא כתי עשה דכתיב
קדוש יהיה גדל פרע ואין עשה דוחה ל"ת ועשה מ"ן שאני כויר דקיל
הואיל ואתיה כשאלה ונש"ה חצי עשה דמזרע דחיי ל"ת ועשה
דמזרע ודחה עשה ול"ת דגדר הואיל וגדר איתיה כשאלה • ור"ת
להרמב"ם אכתב בספ"ו מה' גזירות טעם אחר לכויר שלגזרע •
ואולי כך היתה גירסתו וגירסת המחבר ול"ע :

סימן מ"ה דינהחלוקה כתוב לעולה כמנות יגוד • כ"ב לא
ביאר המחבר אם לוקח על ללו זה והר"ם לא הביאו
בה' טהדרין בכלל הלוקח ואולי טעמו לפי שלא הועיל לו
מעשיו וכמ"ס כפ"ו מה' בכורות והמחבר בכלל זה עוסק על שתי
הסייפים :

שם אלא שרמזו היום כמו שהיה תחלה • כ"ב כל זה לפי שיטת
הר"ם כפ"ו מה' שבויות ועיין לקמ"ו ס' ת"ח :

סימן מ"ז ובהבאת אבואם הריש בו כרת • כ"ב נעולה לא
שזענר כרת במכה אביו ואמון וכדו' כריות כשזנו
נחוייבי כריתות לא חנו זה • והר"ם במגן המצות ל"ת ס' שג"כ
כשזנה נחוייבי מית' כ"ד שאין בהם כרת זונה אף זוככללם •
והכי איתא בת"כ פרשת ויקרא גבי פר כהן משיח יע"ש :

סימן ל"ח ואפילו עשו כשום מעשה אינו חייב • כ"ב
המחבר ס"ל כהראב"ד דלאו זה אינו אלא כדלא
אמר רובא חייב ולפי כך מטרונן המלקות נוסוס דיתן להשבון •
אך הר"ם ס"ל דאפילו אחר רוצה אני עובר כלאו ופטרון וכן המלקות
לפי שאין בו מעשה יע"ש :

סימן

בגליון ספר החינוך

סימן מ"ח

בהג"ה האמת הוא כי הרוח מיתתו כפי"ק וכו' כ"ב וכ"כ לעיל סי' ל"ד ולא ידעתי איך עלה בדעתו שי"ה חמור העבד מהישראל זה דבר מתמיה ; ואולם במשפטי הומה וכו' . כ"כ לא יוכלתי להלוס כוכת דבריו :

שם

סימן ס"ה

ואע"פ שאין לוקין על לאו זה לפי שאין העיניו דבר מסויים . עוד אפשר לומר לפי שלא זה אפשר לעבור עליו מבלי מעשה שהרי אפי' בדברים איכא לאו דלא תענון וכל לאו שאפשר לעבור עליו מבלי מעשה אין לוקין עליו אף במעשה וכמ"ס המחבר סי' שט"ד ושם"ה ותקס"ט יע"ש . וי"ע שכתב המחבר אינו כח לי דוק :

סימן ע"ה

וכמו כן נאמר בחשוד על עבירה אחרת . כ"כ עיין במ"ש נר ספ"ג מהלכות עדות ודוק לפי שניתן להשכון ויין לוקין עליו . כ"כ לפי שיטתו שכל לאו שאפשר לעבור עליו בלי מעשה אין לוקין עליו במעשה אין לוקין לטעם שניתן להשכון :

שם

סימן ע"ז

ואם יש מונע בדבריו אינו יורד משם כל אותה היום . כ"כ זה אינו אלא לא היה יורד משם לעולם ומא' דתנן במתניתין לא היה יורד משם כל היום כבר תרגמה אביי אין מונע בדבריו יע"ש :

שם

סימן פ"א

דכל שאינו כשר להעיד אינו כשר לדון . כ"כ כבר יישבו זה התוספ' בפרק פא סימן ובשלהי פ"ק דב"ק דה"ק כל איש הכשר לדון כשר להעיד . ומ"מ הדין הוא נדחה מכל הפוסקים וכמו שכתב המחבר ז"ל : ושואל זה אינו כשונא שזכרנו . כ"כ כלומר שזונא דקרא לא שייך כפיית יד כיון שזונאו לעצמותו וכ"כ התוספות פ"ה דמזיגה דף ל"ב . אף בערבי פסחים דף ק"ג לתבוע שדין זה הוא שזונא דקרא . ודברי הר"ם בסוף ה' רוצח נוטים למ"ש התוספות בפ"ה פ"ה דוק :

שם

סימן פ"ד

מדיני המלוה מה הם הדברים . כ"כ כל אלו דינים אין זה עיקרם כי אם לקמן פ' כי תשא במלוה שנטונו שתשבות הארץ מעבודה כשנה השביעית וכ"כ שם המחבר :

שם

סימן פ"ח

ומדרכנו מהגת אפילו בזמן הזה . כ"כ מדברי הר"ם פ"ד מהלכות שביעית כראש דס"ל דשביעית כוהג בזמן הזה בארץ מן התורה וכבר יישב שם מרן דברי הר"ם שפ"י יע"ש . סימן פ"ח ארעון תור אונגול . כ"כ דבריו פמנהים לפי שהשלמים אינן באים מן העוף כי אם מן הבהמה דוקא זה פשוט .

שם

סימן צ"א

וגם עבר על לאו . כ"כ לאו זה לא נאמר בפעם זה דחגיגה כי אם כעשה דראיה דכתיב יראה כל זכורך ועל זה הזהיר הכתוב ולא יראה פני ריקס וזה פשוט למי שיעיין בדברי הר"ם וכן כתב המחבר ז"ל סוף פרשת ראה יע"ש : כי אחר שלא הזכירו פירות אחרים . כ"כ בספרי פרשת כי תבא הוציאו דין זה ונזירה שזה נאמר כאן ארץ ונאמר להלן ארץ חטה וגו' מה להלן משבעת הנינין אף כאן מו' המינין וכ"כ הש"י בפירוט התורה :

שם

שם

ונוהגת בזמן הבית בזכרים . כ"כ לא מלאתי דין זה מבואר משום דדוקא נקריאיה מתעטו אכל מהבאה לא נתמעטו .

ובמסכת בכורים תמן בכלל אלו מציאין ואין קורין הנשים : ולדברי המחבר ז"ל דמציאין מדרבנן . אף ק"ל דלא חיוס אינו אלא מדרבנן הי"ל להפריש תרומה כיון שהם חולין מן התורה וכמ"ס הר"ם גבי קונה ב' אילנות . ומסוריא ועבר הירדן שאין חיונן כי אם מדרבנן לא תיקשי משום דאף בתרומה אין חיוס כי אם מדרבנן ובעל כתר תורה הביא עשה זה בכלל המלות שחיונן לזכרים ולנקבות וכ"כ בסיון ק' .

שם

וסוריא ועבר הירדן . כ"כ מדרבנן דוקא והיה לו לפרש . סימן צ"ג שהם שבעה עממין . כ"כ כן כתב הר"ם במנין המלות שלא זה לא . מיירי אלא בשבעה עממין .

אף מדכריו כפי' מה' ע' נראה שהוא כולל לכל שאומות . וזה נראה מוכרח לפי שיטתו דס' לדלא ישבו דסמוך ל' הוא כולל ואס' כן פשיטא דלא זה ג' כמירי ככל האומות . והסמ"ג כתב כדעת המחבר ולדידיה ניחא משום דס' ל' דלאו דלא ישבו לא מיירי כי אם כו' עממין : ומה שקשה לזה מ"ס הר"ם פ"ו מהל' מלכים כבר יישבו הל"מ יע"ש .

סימן צ"ד אלא אפילו לשכור לו בית אסור . כ"כ כל אלו החלוקות לא נפקי מלאו זה כי אם מלאו דלא תחנס דדרשוין לא תתן להם חנייה בקרקע וכן מתבאר מדברי הר"ם פרק' מה' ע' וזו"כ כתב הסמ"ג . ודע דהראב"ד ס"ל דלאו זה דלא ישבו בארץ לא מיירי כי אם כו' אומות וכן הוא דעת הסמ"ג . ואם כן ע"כ דהמקירה והשכירות לא נאסרו מפירוט זה דאליבא דכ"ע המכירה והשכירות לכל עובד ע"ז נאסר אלא ודאי מלא תחנס נפקי ולא זה אליבא דכ"ע הוא כולל לכל האומות .

פרשת תרומה

סימן צ"ו אלא להזיח כדי הארון . כ"כ בלוקין על לאו זה וכמ"ס הר"ם פרק' ב' מהלכות כלי המקדש :

פרשת ויקרא

סימן קכ"ה אע"פ שיעבר על איסור תורה . כ"כ דקי"ל תצי שיעור אסור מן התורה :

שם

גולה יש כאן השב גולה אין כאן . כ"כ גירסת רוב הפוסקים לפי המסקנא היא גולה אין כאן השב גולה אין כאן :

שם

במ"ש ז"ל הגזול מחבירו שזה פרוטה שמי"ב להוליכה אחריו . כ"כ כשכשכע לשקר דוקא :

סימן קכ"ו וכן מהל' היוצא מן הפירות . כן כתב רש"י בפירוט התורה :

שם

וכן שיירי המנחות . כ"כ דינים אלו מקומם הוא לקמן סימן קל"ה :

סימן קכ"ז בלשכת המלח היו מולחין . כ"כ בעורות הקדשים ועל גבי הכבש היו מולחין :

שם

סימן ק"ל ואם הוא עני והביא קטנה או שיער לא יאדי חוכתו . ג"כ לא ידעתי אלא מלא דין זה ובסוף נגעים תנן עני שהביא קרבן עשיר יא' וכן כתב הר"ם סוף פ' עהלכו' שגגות וכתב ד"ש דאפילו לכתחילה מציא ותבא עליו ברכה :

